

Nr 173.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående försäljning till engelska episkopalförsamlingen i Stockholm av tomt för församlingens kyrka; given Stockholms slott den 25 februari 1926.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 19 och den 25 februari 1926, föreslå riksdagen att bifalla de förslag om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Ernst Wigforss.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 19 februari 1926.

Närvarande:

Statsministern SANDLER, ministern för utrikes ärendena UNDEÉN, statsråden OLSSON, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, LINDERS, SCHLYTER, LARSSON, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON.

Chefen för finansdepartementet statsrådet Wigforss anför:

På ansökning av episkopalförsamlingen i Stockholm medgav Kungl. Maj:t den 13 december 1912, att å den s. k. garnisonskyrkogården å Ladugårdsgärdet finge upplåtas tomtplats för uppförande av en kyrka för församlingen. Tillika föreskrev Kungl. Maj:t bland annat, att tomtplatsen skulle genom riksmarskalksämбетets försorg i samråd med överkommendanten i Stockholm och på församlingens bekostnad å marken utstakas till en areal av högst 340 kvadratmeter och å karta avfattas, att tomtplatsen finge av församlingen disponeras, så länge platsen användes för ifrågavarande ändamål, att i tomt-hyra av församlingen inom januari månads utgång varje år, räknat från och med det år varunder området tillträdtes, skulle till Djurgårdsförvaltningen Bihang till riksdagens protokoll 1926. 1 saml. 145 häft. (Nr 173.)

erläggas en avgift, som tills vidare skulle utgå med 700 kronor om året, samt att ritningar till kyrkobyggnaden och plan för platsens ordnande omkring byggnaden skulle underställas Kungl. Maj:ts godkännande. Sedan tomtplatsen blivit med en areal av 340 kvadratmeter å marken utstakad och utstakningen av riksmarskalksämbetet godkänts, gillade Kungl. Maj:t den 28 mars 1913 ritningar till kyrkobyggnaden och godkände plan för ordnande av platsen omkring kyrkan.

Enligt av Kungl. Maj:t den 1 september 1914 fastställd stadsplan för viss del av Stockholms stad, omfattande bland annat garnisonskyrkogården, upptogs det område varå engelska episkopalförsamlingens kyrka uppförts med en areal av 411.9 kvadratmeter såsom byggnadskvarter. Vissa andra delar av kyrkogården utlades till gatumark och återstoden till allmän plats, »parken Garnisonskyrkogården».

Å den 14 augusti 1915 upprättad tomtkarta med beskrivning har ifrågasvarande tomtplats upptagits med sistnämnda areal såsom tomten nr 1 efter 1810 års nummerordning i kvarteret Kyrktomten.

Med bifall till Kungl. Maj:ts i proposition, nr 141, till 1920 års riksdag framställda förslag medgav riksdagen bland annat, att nyssberörda allmänna plats, »parken Garnisonskyrkogården», finge med äganderätt utan ersättning överlätas till Stockholms stad, mot skyldighet för staden dels att i värdigt skick underhålla densamma under bibehållande av dess karaktär av kyrkogård som dock icke vidare finge användas till begravningsplats, dels ock att ansvara för den renhållning som eljest skulle kunna åligga kronan såsom ägare av den inom parken avsatta byggnadstomten, så länge denna bibehölles i kronans ägo och användes för sitt dåvarande eller annat allmänt ändamål. På grund av vederbörligt bemyndigande avslutade härefter kammarkollegium å Kungl. Maj:ts och kronans vägnar med Stockholms stad avtal om överlåtelse till staden av bland annat nämnda park. Härvid undantogs från överlåtelsen uttryckligen tomten nr 1 efter 1810 års nummerordning i kvarteret Kyrktomten.

I en den 6 juni 1923 dagtecknad, till Kungl. Maj:t ställd ansökning har engelska episkopalförsamlingen i Stockholm anhållit att få med äganderätt förvärva ifrågasvarande tomt och förklarat sig villig att som köpeskilling erlægga ett belopp av 14,000 kronor, motsvarande den vid tomtens upplåtande bestämda tomthyran, kapitaliserad efter 5 procent.

Över ansökningen har arméförvaltningens fortifikationsdepartement den 23 september 1925 avgivit utlåtande och därvid överlämnat yttranden i ärendet av chefen för fjärde arméfördelningen, intendenten för Djurgården och riksmarskalksämbetet ävensom två särskilda, den 2 januari 1924 respektive den 7 september 1925 dagtecknade skrivelser från församlingens kyrkoråd.

Intendenten för Djurgården och riksmarskalksämbetet hava ansett hinder icke böra möta för församlingen att förvärva äganderätten till tomten ifråga. Den erbjudna köpesumman, 14,000 kronor, hava sagda myndigheter dock

funnit alltför låg. Såsom skälig köpeskilling har intendenten för Djurgården föreslagit ett belopp av 20,000 kronor, vilket motsvarade nuvarande tomtvärde och det kapital som erfordrades för att Djurgårdskassan skulle erhålla samma årliga inkomst som hittills. Till detta förslag har riksmarskalksämberet anslutit sig.

I nyssberörda skrivelse den 7 september 1925 har därefter kyrkorådet meddelat, att församlingen vore villig att för tomten ifråga erlægga en köpeskilling av 20,000 kronor.

Ej heller arméförvaltningens fortifikationsdepartement har ansett hinder böra möta mot den ifrågasatta försäljningen av tomten. Mot det av riksmarskalksämberet föreslagna och av församlingen godtagna köpeskillingsbeloppet har fortifikationsdepartementet icke haft något att erinra.

Rörande dispositionen av de vid en försäljning inflytande medlen har sedermera riksmarskalksämberet i utlåtande den 9 december 1925 anfört, att sagda medel borde — i likhet med vad förut ägt rum då under Djurgårdsförvaltningen stående markområden varav Djurgårdskassan åtnjutit inkomst blivit försålda — läggas till den under statskontorets förvaltning ställda Djurgårdsfonden vars årliga ränteavkastning av statskontoret utbetalades till Djurgårdsförvaltningen.

Kammarkollegium och statskontoret hava den 29 januari 1926 avgivit gemensamt utlåtande i ärendet och därvid överlämnat yttrande av kollegii arkivkontor för lantmäteriutredningar.

Vidkommande det ifrågasatta köpeskillingsbeloppet har arkivkontoret anfört, att den enligt Kungl. Maj:ts förenämnda beslut den 13 december 1912 för området utgående årliga avgiften, 700 kronor, vore bestämd allenast tillsvärdare och följaktligen kunde höjas samt att avgiftens förhöjning till inemot det dubbla av dess nuvarande belopp motiverades av penningvärdets fall sedan 1912 jämte den omständigheten att den nuvarande avgiften beräknats för en areal, som vore cirka 17.5 procent mindre än tomten numera innehöle. Efter denna beräkningsgrund ansåge arkivkontoret tomtens värde utgöra omkring 35,000 kronor, motsvarande kapitalvärdet efter 4 procent av den nuvarande årliga avgiftens dubbla belopp, 1,400 kronor. Beräknades däremot tomtens värde efter gällande tomtpris, kunde enligt arkivkontorets mening tomten anses hava ett saluvärde av minst 40,000 kronor, motsvarande ett pris av omkring 97 kronor per kvadratmeter.

För egen del hava kammarkollegium och statskontoret anfört följande:

»Kammarkollegium och statskontoret hava icke något att erinra mot de av arkivkontoret sålunda gjorda beräkningarna. Då området i fastställd stadsplan upptagits som byggnadskvarter, torde det av arkivkontoret efter tomtpris beräknade saluvärdet 40,000 kronor böra läggas till grund för avgörandet av frågan om köpeskillings belopp. Ämbetsverken sakna för sin del anledning ifrågasätta annan eller lägre köpeskilling.

Därest emellertid i betraktande av särskilda omständigheter, som här må anses föreligga, Eders Kungl. Maj:t skulle finna skäligt medgiva områdets försäljning mot lägre köpeskilling än som motsvarar sistnämnda saluvärde,

torde såsom villkor därför böra föreskrivas, att området skall användas för sitt nuvarande ändamål samt att Eders Kungl. Maj:t och kronan skall äga att, jämlikt lagen den 20 juni 1924 om återköpsrätt till fast egendom, återförvärva området. Såsom skäligen köpeskilling i sistnämnda fall föreslå ämbetsverken ett belopp av 30,000 kronor.»

Beträffande dispositionen av blivande köpeskilling hava ämbetsverken biträtt riksmarskalksämbetets förslag.

Med anledning av vad kammarkollegium och statskontoret yttrat har riksmarskalksämbetet, efter hörande av intendenten för Djurgården, den 9 februari 1926 avgivet förnyat utlåtande och därvid i fråga om köpeskillingens storlek vidhållit sin tidigare uttalade uppfattning. Till stöd härför har ämbetet anfört:

»Riksmarskalksämbetet kan icke dela kammarkollegii och statskontorets åsikt, att ett efter tomtpris beräknat saluvärde av 40,000 kronor bör läggas till grund för avgörandet av frågan om beloppet av köpeskillingen för den åt engelska episkopalförsamlingen upplåtna kyrkobyggnadstomten.

Det förhållandet att tomten i fråga numera på grund av vissa omständigheter erhållit en areal, som med omkring 72 kvadratmeter överstiger, vad densamma beräknades omfatta vid den tidpunkt, då riksmarskalksämbetet först uttalade sig rörande ett eventuellt köpeskillingsbelopp för tomten, skulle visserligen kunna, såsom av Djurgårdsintendenten framhållits, motivera en viss höjning av nyssnämnda belopp, men torde icke kunna tillmätas någon mera avsevärd betydelse.

Däremot måste enligt riksmarskalksämbetets förmenande härvid i första hand komma i betraktande, såsom även av Djurgårdsintendenten framhållits, den omständigheten att denna tomt, upplåten till en främmande nations härvarande församling till uppförande av dess kyrka, skolat, därest den icke för detta ändamål tagits i användning, hava med full äganderätt utan någon som helst ersättning till Djurgården överlåtits till Stockholms stad i samband med annan i nådiga brevet den 18 juni 1920 angiven, kyrkotomten angränsande Djurgårdsmark.

Vidare måste, vilket Djurgårdsintendenten i sitt yttrande betonat, vid köpeskillingens bestämmande avseende fästas därvid, att det aldrig torde hava kunnat ifrågasättas, att på den plats å förutvarande garnisonskyrkogården, där engelska episkopalförsamlingens kyrka blivit uppförd, upplåta plats för vanligt bebyggande med bostadshus eller dylikt. Köpeskillingen för en del av förutvarande garnisonskyrkogården torde därför icke kunna under några förhållanden beräknas efter ett för trakten ifråga gällande allmänt tomtpris.»

*Departements-
chefen.*

I likhet med samtliga i ärendet hörda myndigheter finner jag icke anledning föreligga att motsätta mig församlingens önskan att få med äganderätt förvärva den mark, varå församlingens kyrka är uppförd. Emellertid läser det icke böra ifrågakomma, att kronan avhänder sig äganderätten till förevarande tomtområde utan att trygghet vinnes för att tomten även för framtiden användes på ett sätt, som står i god överensstämmelse med de pietetshänsyn vilka föranlett det förut omförmälda åläggandet för Stockholms stad att i värdigt skick underhålla den tomten omgivande parken

under bibehållande av dess karaktär av kyrkogård. Full trygghet i dylikt hänseende synes mig dock vinnas, om — på sätt kammarkollegium och statskontoret ifrågasatt — vid äganderättsöverlåtelsen fästes det villkoret, att tomten skall även framgent användas såsom plats för kyrka för engelska episkopalförsamlingen i Stockholm och i samband därmed stadgas förbehåll om rätt för kronan att enligt lagen den 20 juni 1924 om återköpsrätt till fast egendom köpa fastigheten åter.

Vad angår frågan om försäljningspriset vill jag betona, att såsom jag nyss antytt någon försäljning av ifrågavarande område till vanlig byggnadstomt icke lär kunna komma i fråga och att man följaktligen icke under några förhållanden kan vänta sig att för tomten erhålla de höga tomtpriiser varmed ämbetsverken räknat. Vid köpeskillingsberäkning måste hänsyn uppenbarligen tagas till detta förhållande samt till den väsentliga inskränkning i köparens rätt att förfoga över fastigheten som av mig föreslagits. Man torde ej heller böra helt bortse från det av riksmarskalksämberet påpekade förhållandet, att såsom förut nämnts övriga delar av garnisonskyrkogården utan ersättning överlåtits till Stockholms stad. Av omständigheterna vid denna överlåtelse framgår, att med all sannolikhet jämväl nu ifrågavarande del av kyrkogården kommit att ingå i överlåtelsen, om den ej dessförinnan disponerats såsom kyrkotomt. Det ändamål som här avses — beredande av plats för kyrka för en främmande nations härvarande församling — torde ock motivera ett visst tillmötesgående från statsverkets sida i fråga om köpeskillingsberäkning.

I betraktande av nu anförda omständigheter synes man ej skäligen kunna fordra så stor köpeskillning som den ämbetsverken under förbehåll av återköpsrätt ifrågasatt. Jag anser mig böra tillstyrka, att den av församlingen erbjudna, av riksmarskalksämberet förordade köpesumman, 20,000 kronor, lägges till grund för försäljningen.

Givetvis bör församlingen själv gälda alla med överlåtelsen av tomten förbundna kostnader.

Vad beträffar dispositionen av inflytande försäljningsmedel ansluter jag mig till det av riksmarskalksämberet framställda, av kammarkollegium och statskontoret biträdda förslaget att köpeskillingen lägges till den av statskontoret förvaltade s. k. Djurgårdsfonden.

Slutligen får jag erinra, att den till försäljning ifrågasatta marken enligt rikens ständers skrivelse den 1 december 1809 samt Kungl. Maj:ts beslut den 26 februari 1810 är såsom belägen å Djurgården ställd under Kungl. Maj:ts enskilda disposition.

Innan proposition i ärendet avlättes till riksdagen, synes preliminärt avtal om försäljningen, under förutsättning av riksdagens godkännande, böra träffas med församlingen. För detta ändamål torde åt kammarkollegium böra uppdragas att å Kungl. Maj:ts och kronans vägnar avsluta köpekontrakt med församlingen om försäljning, under nyssnämnda förutsättning, av ifrågavarande tomt i huvudsaklig överensstämmelse med ett inom finansdeparte-

mentet på grundval av de av mig nu angivna villkoren upprättat förslag till köpekontrakt.

Med anledning av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte uppdraga åt kammarkollegium att skyndsammast å Kungl. Maj:ts och kronans vägnar med engelska episkopalförsamlingen i Stockholm avsluta köpekontrakt om försäljning, under förutsättning av riksdagens godkännande, av tomten nr 1 efter 1810 års nummerordning i kvarteret Kyrk-tomten å Östermalm i Stockholm för en köpeskilling av 20,000 kronor samt på de huvudsakliga villkor i övrigt, som angivas i nyssberörda förslag till köpekontrakt.

Sedan Hans Maj:t Konungen förklarar, att Hans Maj:t under förutsättning av riksdagens bifall till den ifrågasatta försäljningen avstode från dispositionsrätten till ifrågavande tomt, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla den av föredragande departementschefen gjorda, av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan.

Ur protokollet:
Olga Gjörloff.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 25 februari 1926.

Närvarande:

Statsministern SANDLER, statsråden OLSSON, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, LINDERS, SCHLYTER, LARSSON, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON.

Chefen för finansdepartementet statsrådet Wigforss anför:

På min föredragning uppdrog Kungl. Maj:t den 19 februari 1926 åt kammarkollegium att å Kungl. Maj:ts och kronans vägnar med engelska episkopalförsamlingen i Stockholm avsluta köpekontrakt om försäljning, under förutsättning av riksdagens godkännande, av den åt församlingen enligt Kungl. Maj:ts medgivande den 13 december 1912 till plats för kyrka upplåtna tomten å den s. k. garnisonskyrkogården i Stockholm för en köpeskilling av 20,000 kronor samt på de huvudsakliga villkor i övrigt, som angäves i ett inom finansdepartementet upprättat förslag till köpekontrakt.

Med skrivelse den 20 februari 1926 har kammarkollegium överlämnat avskrift av samma dag avslutat köpekontrakt med församlingen om ifråga-

varande försäljning. Givetvis skall inteckning sökas till säkerhet för den i kontraktet stipulerade återköpsrätten. Kontraktet torde få i avskrift fogas såsom bilaga till statsrådsprotokollet i detta ärende.

Under åberopande av vad jag vid ärendets anmälan den 19 februari 1926 anfört får jag nu hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att *dels* godkänna nyssberörda köpekontrakt mellan Kungl. Maj:t och kronan, å ena, och engelska episkopalförsamlingen i Stockholm, å andra sidan, angående försäljning av tomten nr 1 efter 1810 års nummerordning i kvarteret Kyrktomten å Östermalm i Stockholm;

dels ock medgiva, att köpeskillingen må läggas till den av statskontoret förvaltade s. k. Djurgårdsfonden.

Med bifall till denna av statsrådet övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bil. litt. vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Svante Ericsson.

Avskrift.

Bilaga.

Köpekontrakt.

Kungl. Maj:ts och rikets kammarkollegium överlåter och försäljer härmed, jämlikt av Kungl. Maj:t i nådigt brev den 19 februari 1926 givet uppdrag, till engelska episkopalförsamlingen i Stockholm tomten nr 1 efter 1810 års nummerordning i kvarteret Kyrktomten vid parken Garnisonskyrkogården å Östermalm i Stockholm, vilken tomt på grund av Kungl. Maj:ts medgivande den 13 december 1912 är upplåten under nyttjanderätt till församlingen såsom plats för kyrka mot årlig tomthyra.

Enligt en över tomten den 14 augusti 1915 lämnad beskrivning med tillhörande tomtkarta innehåller tomten enligt byggnadsnämndens beslut den 16 juni 1915 inom i beskrivningen angivna gränser en areal av 411.9 kvadratmeter.

För försäljningen gälla följande villkor:

1:o)

Köpeskillingen utgör tjugotusen (20,000) kronor, som gäldas kontant den 1 juli 1926, vilken dag anses såsom tillträdesdag.

2:o)

Tomten skall användas till plats för kyrka för engelska episkopalförsamlingen i Stockholm.

Kyrkan jämte icke bebyggda delar av tomten skall av episkopalförsamlingen underhållas i värdigt skick.

3:o)

Jämlikt lagen den 20 juni 1924 om återköpsrätt till fast egendom förbehålles Kungl. Maj:t och kronan för all framtid rätt att, därest härovan under 2:o) stadgade villkor om den försälda tomtens användning åsidosättas, köpa densamma åter i den ordning, som i nämnda lag stadgas.

4:o)

För alla av tomten utgående onera och utskylder ansvarar episkopalförsamlingen, som jämväl gäldar alla med försäljningen förenade kostnader.

5:o)

Sedan köpeskillingen blivit erlagd, utfärdar Kungl. Maj:t och kronan till episkopalförsamlingen kvitterat köpebrev å den försälda tomten.

6:o)

Det åligger episkopalförsamlingen att inom tre månader efter det köpebrev utfärdats söka lagfart å fånget.

7:o)

Försäljningen är ej gällande med mindre riksdagen före den 1 juli 1926 godkänt densamma.

Av detta kontrakt äro två lika lydande exemplar upprättade, av vilka kontrahenterna tagit var sitt.

Stockholm den 20 februari 1926.

För Kungl. Maj:t och kronan:

Kungl. kammarkollegium:

HJ. NEHRMAN.

GUSTAF NYBORG.

Bengt Nilsson.

För engelska episkopalförsamlingen
i Stockholm:

O. G. VON HEIDENSTAM,

Skattmästare,

Enligt fullmakt.

Bevittnas:

Erik Jolin. Åke Åkeson.

Bestyrkes å tjänstens vägnar:

Bengt Nilsson.